

УДК 378.147

**Ялпачик В.Ф., д.т.н., проф., Паляничка Н.О., к.т.н., доц.,
Верхоланцева В.О., к.т.н., доц.**

Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного

АНАЛІЗ ВПРОВАДЖЕННЯ АКМЕОЛОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ГАЛУЗЕВЕ МАШИНОБУДУВАННЯ»

Анотація. Стаття присвячена аналізу впровадження акмеологічних технологій при підготовці фахівців спеціальності «Галузеве машинобудування».

Ключові слова: акмеологічні технології, професійно-творчі здібності, фахівці, галузеве машинобудування, методи викладання, здобувачі вищої освіти.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день перед закладами вищої освіти стоїть основна задача, підготувати висококваліфікованих фахівців з глибокими фундаментальними знаннями, практичними навичками та великим творчим потенціалом [1,2]. Особливо це стосується інженерних спеціальностей, до яких як раз і відноситься «Галузеве машинобудування». Оскільки, науково-технічний прогрес в машинобудівній галузі не стоїть на місці, кожен день з'являються нові розробки, впроваджуються новітні технології, тому дуже важливо, щоб фахівець з машинобудування мав професійно-творчі здібності та міг швидко орієнтуватися і вирішувати поставлені задачі. Лише в такому випадку фахівець буде конкурентоспроможним на сучасному ринку праці. Отже, перед закладами вищої освіти та викладачами стоїть задача реалізації більш широкого підходу до фахової підготовки з використанням інноваційних підходів, які будуть сприяти формуванню професійно-творчих здібностей майбутніх фахівців.

На наш погляд вирішення даних задач полягає у використанні акмеологічних технологій в процесі підготовки майбутніх фахівців сфери галузевого машинобудування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням питання використання акмеології, як основного способу для розвинення внутрішнього творчого потенціалів з метою покращення професійних здібностей та досягнення вершин професіоналізму займалась велика кількість авторів. Дослідники К.А. Абульханова, А.С. Гусєва, А.А. Деркач, В.Г. Зазикін, Н.В. Кузміна, Л.Г. Лаптев, А.К. Маркова, І.Н. Семенов є основоположниками акмеології [3,4,5,6]. В своїх роботах вони доводять, що використання акметехнології в навчальному процесі дозволить досягти прогресивного професійно-творчого розвитку студентів та виявити їх резервні можливості. Дослідженням питань

ню використання акмеологічної технології при підготовці фахівців інженерних спеціальностей займалась А.Г. Михайлова [7]. Результати її досліджень показують, що використання акмеології в організації навчального процесу для майбутніх інженерів є досить ефективним. Тому вирішено розглянути питання впровадження акметехнології для підготовки фахівців машинобудівної спеціальності.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є розглядання питання аналізу впровадження акмеологічних технологій при підготовці фахівців спеціальності «Галузеве машинобудування».

Виклад основного матеріалу дослідження. Стрімкий розвиток технічних знань, створення великих науково-промислових комплексів та широке впровадження новітніх технічних розробок в галузі машинобудування потребує від фахівців даної сфери діяльності нового стилю мислення, який мав би чіткий системний підхід на створення нового обладнання та впровадження нових технологій [2,7].

Фахівець з галузевого машинобудування перетворює природне та соціальне середовище задля задоволення технічних потреб суспільства в обладнанні переробних і харчових виробництв. Їх інженерна діяльність більш мобільна, ніж у других фахівців, оскільки не обмежується лише створенням технологічного обладнання для харчових виробництв, які можуть бути використані в уже існуючих виробничих лініях.

В якості проектувальників та конструкторів вони повинні передбачити можливі майбутні виробничо-технічні зміни, в тому числі і такі, які б відповідали б більш перспективним вимогам. Фахівці з галузевого машинобудування повинні чітко засвоїти специфічну систему норм та цінностей, які стимулюють пошук інженерних рішень, націлених на створення технічно нових, екологічних, ресурсо- та енергозберігаючих технологій та обладнання харчової промисловості. Окрім цього не менш важливим є також наявність творчих здібностей у фахівців-інженерів.

Проведений аналіз інноваційних технологій, які використовуються при підготовці фахівців з галузевого машинобудування показав, що саме акмеологічний підхід в організації навчального процесу є ключовим для формування професійно-творчих здібностей майбутніх фахівців.

Акмеологія – це наука, про закономірності досягнення вершин у всіх видах діяльності людини [8,9]. Акмеологічні технології – це сукупність методів, які сприяють досягненню людиною особистісних, творчих та професійних вершин. Дані технології складаються з цілого ряду взаємопов'язаних активних методів навчання, які призводять до покращення навчального процесу та формування у майбутніх фахівців машинобудівної галузі здатностей до самопізнання, самореалізації, саморозвитку та особистісних здібностей у професійній діяльності.

Для досягнення високих результатів та формулювання у майбутніх фахівців з галузевого машинобудування професійно-творчих здібностей необ-

хідно поетапно впроваджувати та реалізовувати акміологічні технології, з урахуванням розвитку свідомості та відповідальності у студентів.

А.Г. Михайлова стверджує, що розвиток професійно-творчого потенціалу майбутніх фахівців інженерних спеціальностей в навчальному процесі здійснюється шляхом реалізації послідовних взаємопов'язаних етапів, представлених в таблиці 1 [1,7].

Таблиця 1.

Етапи процесу формування професійно-творчих здібностей майбутніх фахівців інженерних спеціальностей

Етапи	Рівні свідомості	Алгоритм використання знань, для вирішення творчих задач
Репродуктивно-нормативний (розвиток здібностей до суб'єктивної творчості)	Соціальна свідомість (адаптація до вимог закладу вищої освіти)	1. Інтелектуальна підготовка 2. Постановка задачі 3. Аналіз можливого рішення 4. Вирішення питання 5. Корегування
Нормативно-творчий (розвиток здібностей до самостійної суб'єктивної творчості)	Особистісна зрілість (присутність відповідальності, свідомості)	
Творчий (розвиток здібностей до самостійної професійної творчості)	Професійна зрілість (готовність до професійно-творчої діяльності)	

Перший етап (репродуктивно-нормативний) - є так званим етапом підготовки та адаптації здобувачів вищої освіти активної творчої діяльності. Він направлений на оволодіння студентами під керівництвом викладача алгоритму творчого вирішення поставлених задач, формування репродуктивних умінь використання даного алгоритму при вирішенні конкретних задач в стандартних умовах. Для досягнення даної мети викладачу потрібно пробудити у здобувачів вищої освіти інтерес до отримання нових знань, зняти «комплекс невпевненості в своїх силах», забезпечити позитивний емоційний фон та впевненість в умінні долати труднощі.

Другий етап (нормально-творчий) орієнтований на розвиток вихідного творчого потенціалу кожного здобувача вищої освіти. Для даного етапу притаманним є досягнення наступних задач: формування пізнавальних мотивів діяльності, розвиток уміння ставити цілі, організація діяльності для їх досягнення, пробудження до генерування оригінальних ідей та нестандартних рішень.

Третій етап передбачає формування у студентів навиків самостійної постановки проблеми, її аналізу та вирішення, навиків самостійної професійно-творчої діяльності, розвиток самостійності та нестандартності мислення при виконанні творчих професійних задач. На даному етапі відбувається осмислений та відповідальний вибір подальшого шляху, тобто настає професійна зрілість.

Слід зазначити, що поетапне формування зрілості здобувачів вищої освіти, яке призводить до сприятливого формування професійно-технічних здібностей можливе при дотриманні відповідних вимог: зміст навчання відо-

бражує відношення людини до світу та другим людям, а технологія викладання підіймається на новий, акмеологічний рівень.

Для підготовки фахівців спеціальності галузеве машинобудування на кафедрі обладнання переробних і харчових виробництв імені професора Ф.Ю. Ялпачика використовуються наступні акметехнології, які сприяють особистісному розвитку студентів [10]:

– Комунікаційні технології (мозковий штурм, конференція, дебати та інші активні методи). Методика направлена на організацію роботи в групі, співробітництво, формування у здобувачів вищої освіти узагальнених знань, пов'язаних з узгодженням інтересів та постановки загальної мети діяльності, аналізом та представленням інформації або отриманих результатів, самопрезентацією, культурою доведення та відстоювання власних міркувань, осмисленням та оцінкою різних точок зору, прийняттям рішення, тощо.

– Інформаційні технології (з використанням сучасної комп'ютерної техніки). Використання методу формує у здобувачів вищої освіти навички користування та використання інформаційних технологій в якості джерела отримання новітньої інформації та інструмента для створення власних проєктів пов'язаних з обладнанням переробних і харчових виробництв.

– Проєкти. Дана методика використовується при викладанні дисциплін професійного спрямування. Вона включає в себе виконання курсового проєкту, який носить прикладний або міждисциплінарний характер, а його зміст та способи виконання відповідають змісту та технологіям майбутньої професійної діяльності здобувачів вищої освіти.

– Ігрові технології. В рамках використання такої методики студенти приймають участь в ділових, рольових, імітаційних іграх, що моделюють професійні проблеми та задачі, здійснюють ролі та функції, адекватні соціальному контексту майбутньої професії.

– Кейс-технології (аналіз ситуацій). Згідно даного методу здобувачі вищої освіти мають проаналізувати отриману конкретну задачу, пов'язану з галузевим машинобудуванням та знайти оптимальне рішення для її вирішення. В ході проведення такої технології, студенти здійснюють наступні види діяльності: зіткнення з проблемою, збір даних за допомогою верифікації та експериментальних досліджень, складання плану досліджень, аналіз ходу проведення експериментів, висновки та осмислення результатів.

Висновки. Таким чином, проведений аналіз показав, що впровадження акмеологічних технологій при підготовці фахівців спеціальності галузеве машинобудування сприятиме підвищенню якості викладання та забезпечить стимулювання у здобувачів вищої освіти творчого потенціалу, виявлення, розвинення та використання особистісних ресурсів для отримання успіху в подальшій професійній діяльності. Кінцевий результат використання технологій дозволяє отримати стійку здатність фахівців до самовдосконалення та самореалізації, що в свою чергу робить їх конкурентоспроможними на сучасному ринку праці. Тому вважаємо доцільним проводити подальші дослідження щодо впровадження акмеологічних технологій в навчальний процес.

Список використаних джерел.

1. Михайлова А.Г. Акмеологический подход к формированию профессионально-творческих способностей будущих инженеров. *Вестник Томского государственного университета*. 2015. № 400, С. 282–285.
2. Майборода А.О. Акмеологічні технології в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців служби цивільного захисту. *Професійна освіта: проблеми і перспективи*. 2013, С. 73–76.
3. Деркач А.А., Зазыкин В.Г. Акмеология: учебное пособие. СПб. : Питер. 2003. 256 с.
4. Гусева А.С., Деркач А.А. Оптимизация гуманитарно-технологического развития государственных служащих: теория, методология, практика. М.: РАГС. 1997. 157 с.
5. Князев А. М. Акмеологические технологии активного игрового обучения / А. М. Князев, И. В. Одинцова. – М. : РАГС, 2009. – 184 с.
6. Жуков Р.Ф. Введение в педагогику деловых игр. *Вестник Балтийской педагогической академии. Интенсивные методы и технологии в обучении и профессиональном развитии личности: возможности, перспективы, проблемы риска: сб. науч. тр.* СПб.: Балтийская пед. Академия. 2006. Вып. 72. С. 6–10.
7. Михайлова А.Г. Акмеологические технологии в формировании профессионально-творческих умений у будущих специалистов. *Материалы международной научно-практической конференции*. Волгоград. 2018, С. 92–95.
8. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті: монографія за ред. С.О. Сисоевої. К.: ВІПОЛ. 2001. 502 с.
9. Васюк А. Г. Акмеология в системе наук про професійну діяльність. Акмеология – наука ХХІ століття: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Київ. міськ. пед. ун-т ім. Б. Д. Грінченка; Міжнар. Акад. акмеол. наук (Санкт-Петербург). Київ, 2005. С. 94-96.
10. Петриченко С.В., Олексієнко В.О. Інноваційні методики викладання технічних дисциплін. *Зб. наук.-метод. Праць ТДАТУ «Удосконалення навчально-виховного процесу в вищому навчальному закладі»*. 2017, С. 146 – 150.

Yalpachyk V.F., Palianychka N.O., Verkholyantseva V.O. Analysis of the implementation of akmeological technologies in preparation of specialists of the sector "Mechanical engineering"

Summary. The article is devoted to the analysis of the introduction of acmeological technologies in the preparation of specialists in the specialty "Mechanical engineering".

Key words: acmeological technologies, professional and creative abilities, specialists, branch of mechanical engineering, teaching methods, applicants for higher education.